

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРАНТІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Стаття відображає основні вісім організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи в умовах університету та принципи, які забезпечують їх більшу результативність.

Ключові слова: інформаційна компетентність, магістранти соціальної роботи, організаційно-педагогічні умови, принципи, університетська система освіти.

Статья отражает основные восемь организационно-педагогические условия формирования информационной компетентности магистрантов социальной работы в условиях университета и принципы, которые обеспечивают их большую результативность.

Ключевые слова: информационная компетентность, магистранты социальной работы, организационно-педагогические условия, принципы, университетская система образования.

Article reflects the main eight organizational and pedagogical conditions of formation of information competence of undergraduates of social work in the conditions of university and principles which provide their big productivity.

Key words: Information competence, graduate social work, organizational and pedagogical terms, the principles of university education.

Постановка проблеми. Значної уваги на сьогодні, у вітчизняних та зарубіжних дослідженнях, набуває проблема формування інформаційної компетентності в процесі професійного становлення як якості особистості, що забезпечує можливість до набуття знань, умінь, навичок та здібностей, які надають змогу отримувати й використовувати великий об'єм інформації, як для власного професійного становлення, так і для особистісного розвитку.

Сьогодні система підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах має спрямовуватися на підвищення її якості. Нові вимоги сучасного суспільства викликають необхідність взаємопов'язаності із стандартами навчальних програм, методами навчання, які мають реалізовуватися з використанням інформаційних технологій та їх трансформація в компетенції, що забезпечують швидке реагування на запити часу [11, с. 224]. В сучасних умовах розвитку нових стратегій навчання виникає необхідність визначення організаційно-педагогічних умов формування інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи, які б забезпечували її належний рівень.

Як свідчать результати теоретичного аналізу, проблема формування інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи на сьогодні є ще недостатньо дослідженою у педагогічній теорії та

практиці. Тому, звернення до вагомих умов забезпечення її формування, відображає актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. В останні роки науково-педагогічною громадськістю пильно приділяється увага вивченню різним сторонам інформаційної компетентності при формуванні майбутнього фахівця. Так, досліджуються різні аспекти проблеми професійної підготовки фахівців, такі як: методологічні засади сучасної філософії освіти (В. П. Андрющенко, В. Г. Кремень, І. А. Зязюн), проблеми неперервної професійної освіти (С. У. Гончаренко, Н. Г. Ничкало) та професійної підготовки фахівців у вищій школі (А. М. Алексюк, В. І. Бондар, В. В. Олійник); розробка теоретичних положень компетентнісної освіти (І. Н. Агапов, Н. Г. Глузман, А. І. Зимня, Т. І. Каткова, Н. В. Кузьміна, Б. Оскарсон, Дж. Равен, С. Е. Шилов); розробка та впровадження сучасних педагогічних технологій професійної підготовки фахівців (В. П. Беспалько, О. В. Пехота, С. О. Сисоєва).

Завдання статті полягає в обґрунтуванні необхідності забезпечення організаційно-педагогічних умов та принципів формування інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Обґрунтування необхідності забезпечення організаційно-педагогічними умовами та принципами магістрантів соціальної роботи в умовах університету при формуванні інформаційної компетентності потребує роз'яснення основного поняття дослідження. Під педагогічними умовами формування компетентностей студентів Я. В. Карлінська розуміє необхідні і достатні обставини, за яких навчально-виховний процес забезпечує ефективний розвиток інформаційної компетентності студентів у процесі навчання [10, с. 170]. Н. М. Болубаш організаційно-педагогічні умови визначає як сукупність взаємопов'язаних факторів, які необхідні для ціленаправленого процесу формування професійної компетентності з метою формування ключових та базових компетенцій [4]. В контексті нашого дослідження, ми будемо розуміти організаційно-педагогічні умови як комплекс взаємопов'язаних та взаємозумовлених факторів, які забезпечують ціленаправлений процес формування інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи на базі існуючих можливостей університетської системи освіти.

Аналіз теоретичних засад інформаційної компетентності та власне експериментальне дослідження дозволили установити основні організаційно-педагогічні умови формування інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи. Розглянемо їх більш детально.

До першої організаційно-педагогічної умови формування інформаційної компетентності відноситься відповідність змісту навчальних планів і програм сучасним тенденціям розвитку інформаційних технологій. В сьогоденні навчальна діяльність студентів стає багатомірною, вимагає охоплення більшої кількості інформаційних ресурсів та відповідної якості їх засвоєння, що впливає на результати практичної діяльності студентів в навчальному процесі та в майбутньому професійному спрямуванні. Великий темп змін потребує швидкого реагування викладачами, оновлюючи навчальні програми та методи роботи зі студентами, а майбутні фахівці мають швидко адаптуватися до оновлень та якісно засвоювати все більший об'єм знань.

Л. О. Бобовнікова звертає увагу на те, що важливим фактором сьогодення стає необхідність навчити студента справлятися із ситуаціями, що змінюються [1, с. 29]. Стрімке зростання інформатизації суспільства, швидкий розвиток науки, техніки і виробництва потребують якісного зростання інтелектуального потенціалу сучасної людини, а відтак – модернізації змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх фахівців [7]. Інформація за останні десятиріччя посіла одне з чільних місць у системі стратегічних цінностей людства. У таких умовах сформованість здатності знаходити необхідну інформацію, всебічно її аналізувати й адекватно інтерпретувати, а головне ефективно використовувати на практиці є необхідною передумовою для успішної

життєдіяльності особистості в сучасному суспільстві і вимогам його розвитку [17].

Варто зауважити, що постійно оновлююча інформаційна сфера сучасного суспільства робить практично неможливим для викладачів подання всієї необхідної інформації студентам, яка б могла стати корінням їх знань. Тому, важливим є підпорядкування навчальних планів та програм до постійно оновлюючих знань, а студентам не обмежуватися тільки тим, на що звертається увага на заняттях викладачем. Навчальний процес має бути великим поштовхом до постійного отримання нових знань як студентами, так і викладачами.

До другої організаційно-педагогічної умови формування інформаційної компетентності ми відносимо позитивну мотивацію вивчення та використання сучасних інформаційних технологій в навчальній діяльності для особистісного та майбутнього професійного зростання.

В. В. Зіборова зазначає, що формування мотивації є важливим процесом не тільки формування інформаційної компетентності, а й будь-яких компетентностей, що необхідні для повноцінного розвитку особистості. Створення професійно орієнтованих завдань, педагогічних ситуацій на заняттях, можуть допомогти у створенні мотивації оволодінням інформаційними технологіями [6]. Я. В. Карлінська звертає увагу на важливість формування позитивної мотивації самостійного навчання; створення сприятливої емоційної атмосфери на заняттях, налагодження партнерської взаємодії між викладачем і студентами в процесі навчання [10, с. 170]. Мотивація спонукає особу розвивати свої схильності, можливості, здійснює вплив на формування особистості та розкриття її творчого потенціалу в майбутній професійній діяльності.

Основи інформаційної компетентності майбутніх фахівців повинні бути закладені у вищому навчальному закладі шляхом установлення органічного зв'язку між теорією і практикою, шляхом навчання їх практичного використання, аналізу конкретних ситуацій, розв'язання конкретних проблем. Знання повинні бути актуалізовані й об'єднані навколо певної проблеми, мати багатобічний й цілісний характер та переведені на мову практичних дій. При цьому необхідно передбачити активну участь студентів у такому процесі, оскільки це є важливим принципом формування внутрішньої мотивації студентів до вивчення навчального матеріалу [4, с. 90-91].

Ми поділяємо точку зору Н. М. Болубаш [4], яка спираючись на дослідження С. Сисоєвої [14] та Д. Бреннана [5], акцентує увагу на тому, що внутрішня мотивація виступає важливою складовою формування інформаційної компетентності як основа професійної компетентності. Адже в результаті підвищення мотивів відбувається перебудова сприйняття, мислення, переорієнтації інтересів. Формування інформаційної компетентності сприяє розвитку особистості, творчого

потенціалу, формує вищі цілі у житті та спонукає до їх досягнення.

Третя організаційно-педагогічна умова формування інформаційної компетентності характеризується переорієнтацією викладача від передачі готових знань студентам до виконання ролі консультанта, керівника, який опосередковано організує та стимулює учасників навчальної діяльності, надає ширші можливості для власної самоактуалізації та розвитку.

Набуття твердих знань, повна орієнтація у професійному спрямуванні викладача при швидких темпах оновлення та збільшення кількості інформації унеможливується, але одночасно постає завдання в підвищенні рівня знань студентів. Тому важливим є адаптація не тільки студентів до змін вимог сучасного суспільства, але й викладача, який надавав би змогу орієнтувати, направляти майбутніх фахівців до набуття необхідних знань, вмінь та навичок. Викладач все більше має набувати ролі керівника та посередника навчального процесу між об'ємом знань та студентами, він постає не тільки як фахівець для надання знань, але й як фахівець для їх отримання.

Викладач має активно приймати участь в навчальному процесі, коментуючи та коректуючи поточну роботу учасників навчальної діяльності. Головною вимогою в організації навчального процесу є посилення самостійності в навчанні. Це досягається шляхом ускладнення вимог до змісту та форм самостійної роботи, прилучення студентів до самоорганізації в навчанні, переводом умінь на рівень самоосвіти [3]. Роль посередника та керівника можлива при застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій, що надають здатність керувати навчальним процесом студентів, вони можуть забезпечити індивідуальне навчання, самостійну роботу, допомогти студентові у разі необхідності при розв'язуванні різноманітних задач. Студент при спілкуванні з комп'ютером відіграє роль дослідника, тому можливості комп'ютера для реалізації проблемного навчання дуже великі [9].

Аналізуючи наукові дослідження та педагогічну практику, Н. М. Болубаш вказує на те, що зміна ролі викладача посилює самостійну роботу студента, яка не може бути ефективною, якщо вона не організовується та не керується викладачем. Самостійна робота студентів характеризується двостороннім процесом, в якому функції управління виконуються як викладачем, так і студентом [4, с. 92-93].

Четверта організаційно-педагогічна умова формування інформаційної компетентності полягає у створенні студентами власних навчально-методичних матеріалів, якими вони зможуть керувати та брати на себе відповідальність за структуру, оновлення та впровадження в навчальний процес для розвитку власної особистості.

Така умова сприяє набуттю студентами не тільки досвіду самостійного поповнення і

оновлення професійних знань, особистісної причетності до цього процесу та відповідальності за нього, але й сприяє відкриття можливості керувати своїми ресурсами, пропонувати їх для вивчення іншим, постійно оновлювати та набувати навички організації ведення процесу [4, с. 93].

Я. В. Карлінська зазначає, що на сучасному етапі комп'ютеризації дидактичні можливості використання обчислювальної техніки пов'язують із підвищенням інтенсифікації процесу навчання, але для цього потрібно мати навчальні програми, які б відповідали високим педагогічним вимогам [9]. Саме тому, студентів необхідно залучати до розробки власних матеріалів, які допоможуть їм набути тих знань, що необхідні для виконання відповідних практичних завдань, а викладачу це допоможе зорієнтуватися в потребах та інтересах студента при розвитку інформаційної компетентності. Така організація роботи надає можливість поповнити й власні знання викладача, поновлювати свої вміння, співпрацювати з магістрантами соціальної роботи на рівні, стимулюючи їх тим самим до високої відповідальності та самостійності за власні пропозиції та внески в навчальний процес.

Н. Болубаш зазначає: «Важливим моментом, який потрібно враховувати при проектуванні навчального курсу, є створення умов для самоконструювання та самозростання знань студентів, надаючи їм можливість самостійно створювати засоби навчання, проводити фрагменти інтерактивних мережевих занять, змінювати напрями дискусій та обговорення, представляти результати своєї діяльності та оцінювати результати один одного» [4, с. 93]. Надаючи можливості студентам самостійно керувати процесом навчання при формуванні інформаційної компетентності, у них забезпечується прагнення до самозростання, бачення оцінки своїх досягнень в навчальному процесі іншими, проявляються бажання виправляти помилки та відслідковувати нові способи вирішення завдань, формується уміння здійснювати планування, самоорганізацію та самоконтроль в процесі професійного навчання при формуванні інформаційної компетентності.

П'ята організаційно-педагогічна умова формування інформаційної компетентності полягає у забезпеченні збалансованості між індивідуальними та груповими формами навчання.

Використання групових методів навчання допомагає найбільш продуктивно формувати уміння проектувати, конструювати професійні задачі, навчатися професійній рефлексії. За спостереженням Н. Шевардіна, застосування групових методів та форм проведення занять, що імітують або відтворюють професійну діяльність студентів, пов'язану з їх інтересами «шляхом реалізації принципу адекватності навчально-пізнавальної та професійної діяльності студентів» сприяють активізації навчання у групі [3].

Н. М. Болубаш зазначає, що міжособистісне спілкування в професійному навчанні підвищує

мотивацію за рахунок включення соціальних стимулів: з'являється особиста відповідальність, почуття задоволення від публічно пережитого успіху в навчанні. Все це формує у студентів якісно нове відношення до предмету, почуття особистої причетності до загальної справи. Закріплення необхідних знань, формування умінь і навичок відбувається в процесі спільної роботи студентів групи і супроводжується створенням специфічної атмосфери. Наявність задоволення при цьому колективних соціальних потреб є гарантією більш міцного закріплення нових знань і формування умінь і навичок та сприяє формуванню компетенцій міжособистісної і соціальної взаємодії майбутніх фахівців [4].

Н. Болюбаш, опираючись на теоретичні дослідження організації колективних форм мережевого навчання (Н. Шевардіна, Р. Кричевського та ін.) зазначає, що опосередкованість комунікації дозволяє учасникам перебороти психологічні бар'єри й сприяє саморозкриттю. Таким чином створюються педагогічні умови, необхідні для розвитку творчого мислення, оволодіння засобами невербального спілкування в процесі вирішення професійних завдань. Можливість власної публікації, особистого спілкування й участі стимулює роботу. Підсилюється точність формулювань, логічність, послідовність викладу. Підвищується мотивація оволодіння професійною мовою для спілкування в мережі Інтернет [4].

Шоста організаційно-педагогічна умова формування інформаційної компетентності полягає у впровадженні проблемного навчання, що передбачає вирішення завдань без зразку схожого алгоритму дій, формування творчого підходу до використання інформаційних технологій та набуття інформаційної компетентності магістрантами соціальної роботи.

О. Старих зазначає про важливість застосування проблемного навчання, використання мультимедійних технологій і методу проектів при формуванні компетентностей. Нетрадиційні заняття, зокрема метод проектів, допомагають не тільки сформувати певний набір знань, але і збудити у студентів прагнення до самоосвіти, реалізації своїх здібностей. Маючи досвід викладацької роботи, О. Старих дійшов висновку, що метод проектів є найбільш оптимальним методом навчальної діяльності [16].

Важливим, при забезпеченні даної умови формування інформаційної компетентності, на нашу думку, є врахування того, що нові проблемні ситуації допомагають студентам при їх розв'язанні застосовувати відомі методи, але не використані при вирішенні конкретно даної задачі. Це дозволяє їм вчитися вирішувати незнайомі проблемні ситуації перевіреними методами, але адаптуючи їх до нових умов та враховуючи всі чинники. Більш того, нові проблемні ситуації стають передумовою появи нових методів вирішення, повноцінного використання власного творчого потенціалу.

Сьома організаційно-педагогічна умова

формування інформаційної компетентності: забезпечення моніторингу та контролю за ходом формування інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи.

Забезпечується всебічний контроль за навчальним процесом, досягається об'єктивність оцінювання, оскільки відбувається одночасна перевірка знань усіх студентів, аналізується статистична інформація, що накопичується під час навчального процесу, аналізуються статистичні дані кількості правильних/неправильних відповідей, кількості звернень за допомогою, проміжку часу, витраченого на виконання окремих завдань і на всю програму в цілому дає можливість судити про рівень та якість сформованості знань. Окрім того, студент наочно переконається у своїх успіхах щодо оволодіння необхідним матеріалом [2].

Відповідна організаційно-педагогічна умова формування інформаційної компетентності дозволяє виявити особливості навчальної діяльності студентів, які часто бувають не поміченими. Так, більшість навчальних програм містять в собі одноманітність перевірки системи знань (чітка доповідь за запропонованим питанням, творче вирішення задачі, технічна робота за аналогом тощо). Використання однобічності методів не дозволяє розкрити повний потенціал студентів, значна кількість яких є творчими особистостями. Використання творчих, інтерактивних, ігрових методів навчання необхідно максимально наблизити до повноцінного освоєння навчального матеріалу. Наші дослідження показали, що активне застосування творчого підходу до занять формують у студентів неабиякий інтерес та краще запам'ятовування й відтворення матеріалу. В результаті контроль якості навчання показує кращий результат.

Важливим фактором при моніторингу формування інформаційної компетентності є стимулювання підвищення рівня знань студентами через пояснення раніше зроблених ними помилок та надання можливості їх виправлення, що дозволяє вчитися на власному досвіді. Висвітлення результатів певних видів робіт групи, надає можливість кожному студенту оцінювати не лише свої можливості та виправляти помилки, але й спостерігати за можливими помилками інших та намагатися уникати їх в подальшій роботі.

Восьма організаційно-педагогічна умова формування інформаційної компетентності: технічна оснащеність розвитку інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи, яка полягає в застосуванні в повному обсязі наявних технічних ресурсів (комп'ютерної техніки, мультимедійних засобів) та використання нових форм подання, обробки, зберігання та використання інформації в традиційній (паперових) та нетрадиційній (електронних) формах.

Н. Чаграк та Г. Гритчук зазначають, що наявність аудіо- та відеокомп'ютерних, інтерактивних засобів навчання, організація процесу навчання із застосуванням нових інформаційних

технологій, ресурсів мережі Інтернет, наявність модульних електронних підручників, банків завдань для кожного освітнього рівня є умовами, що сприяють розвитку інформаційної компетентності студентів при застосуванні нових інформаційних технологій навчання [18].

Сьогодні, активно в процес професійної діяльності залучаються мультимедійні технології, які дозволяють презентабельно та більш повноцінно розкрити результати своєї роботи. В навчальному процесі, застосування таких технологій є ефективним методом розвитку творчих здібностей студентів, формування відповідальності за науковий проект чи презентабельне вирішення проблемної ситуації, формування навичок професійного спілкування та можливості тримати увагу аудиторії. Технічне забезпечення багатьох занять надає можливість студентам оцінювати один одного, виявляти помилки та бути уважним до можливих дрібних помилок.

Досліджуючи та виявляючи організаційно-педагогічні умови формування інформаційної компетентності, ми виокремимо наступні принципи процесу формування інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи, які мають бути покладені в їх основу:

- безперервний характер процесу формування інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи;
- відповідність сучасному рівню і перспективам розвитку інформаційних процесів і систем;
- раціональне поєднання сучасних технічних засобів з традиційними технологіями навчання студентів;
- комплексна цільова орієнтована на кінцеві результати;

Я. В. Карлінська зазначає, що зміст кожної окремої дисципліни повинен розглядатись як органічна частина цілісного змісту всебічної підготовки спеціаліста певної навчальної дисципліни в досягненні кінцевих цілей підготовки студента [8].

- диференціація та індивідуалізація навчання, поєднання індивідуального та колективного;

О. М. Спірін зазначає, що у навчальному процесі – у зв'язку зі зростанням обсягу самостійної роботи студентів від викладача вимагається перенести акцент своєї діяльності з передачі знань на розробку навчально-методичного забезпечення самостійної роботи студентів, надання їм консультацій та допомоги [15].

- забезпечення творчої активності та самостійності студентів;

Альтернативність в побудові індивідуальної траєкторії, виборі форм, методів і засобів навчання [19, с. 273-275] – передбачає можливість раціональної зміни студентом спеціальності або напряму підготовки, забезпечення умов для реального вибору студентами варіативних дисциплін, вибору студентами для проходження певного навчального курсу лекцій і занять різних викладачів.

- системність викладацької професійної діяльності та студентської навчальної діяльності;
- наочність отримання та представлення результатів навчальної діяльності.

М. П. Свіржевський наголошує на тому, що в основні принципи побудови педагогічної системи формування інформаційної компетентності майбутніх фахівців, в тому числі й магістрантів соціальної роботи, повинні бути враховані наступні: професійна спрямованість та інформатизація навчального процесу. Принцип професійної спрямованості передбачає детермінування теоретичного навчання та міжпредметних зв'язків з метою створення в цілісній системі освіти і виховання особистості, підготовки її до активної участі в професійній діяльності відповідно до особистих інтересів і суспільних потреб [13]. Реалізація другого заявленого принципу – принципу інформатизації навчального процесу соціального працівника як «процесу забезпечення сфери освіти методологією і практикою розробки та оптимального використання сучасних засобів інформаційних комп'ютерних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічних цілей навчання, виховання» [12], передбачає визначення комплексу інформаційних технологій, що дозволяє сформувати інформаційно-професійну компетентність магістрантів соціальної роботи в умовах університету.

Формування інформаційної компетентності, як інтегративної якості особистості, вимагає системного виконання організаційно-педагогічних вимог, які необхідно враховувати при навчально-виховній діяльності магістрантів соціальної роботи. Всі вищезазначені умови мають застосовуватися цілеспрямовано та якісно впливати на результати навчальної діяльності студентів.

Організаційно-педагогічні умови та принципи, запропоновані в рамках нашого дослідження, є структурною частиною педагогічної технології формування інформаційної компетентності магістрантів соціальної роботи в умовах університету, тому подальше дослідження передбачає розкриття всієї педагогічної технології, запровадження якої надає якісний результат.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бобовнікова Л. О. Толерантність як фактор становлення сучасного українського суспільства / Л. О. Бобовнікова // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія «Філософія». – 2004. – 261 с.
2. Богачик М. Інформаційна компетентність старшокласників загальноосвітніх навчальних закладів на уроках іноземної мови як чинник активізації пізнавальної діяльності учнів у сучасному педагогічному просторі [Електронний ресурс] / М. Богачик. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2010_3/bogachik.pdf.

3. Болюбаш Н. М. Фактори та умови формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інформаційного середовища Moodle [Електронний ресурс] / Н. М. Болюбаш // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – № 3 (17). – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em17/content/10bnmtno.htm>.
4. Болюбаш Н. М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами мережевих технологій : дис. кандидата пед. наук : 13.00.04. «Теорія і методика професійної освіти» / Надія Миколаївна Болюбаш. – Ялта, 2011. – 290 с.
5. Бреннан Д. Обучение в течении жизни для обеспечения занятости и равенства / Д. Бреннан // Социология образования. – 2001. – № 7. – С. 17.
6. Зіборова В. В. Формування інформаційної компетентності викладача / В. В. Зіборова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – № 8 (195), 2010. – С. 64-67 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlush/Ped/2010_8/14.pdf.
7. Ісак Л. Підходи до формування інформаційної компетентності педагога у сфері інформаційно-комунікаційних технологій [Електронний ресурс] / Л. Ісак // Технологічна освіта: досвід, перспективи, проблеми. – 2009. – № 3-4. – С. 90-103. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/topdp/2009_3-4/90-103.pdf.
8. Карлінська Я. В. Інформаційна компетентність студентів як чинник толерантності [Електронний ресурс] / Я. В. Карлінська // ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2008. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/2474/1/146-150.pdf>.
9. Карлінська Я. В. Педагогічна техніка А. С. Макаренка та сучасні інтерактивні технології формування інформаційної компетентності студентів [Електронний ресурс] / Я. В. Карлінська // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 42. Педагогічні науки. – 2008. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VZhDU/2008_42/25_42.pdf.
10. Карлінська Я. В. Педагогічні умови формування інформаційної компетентності студентів у процесі навчання природничо-математичних дисциплін [Електронний ресурс] / Я. В. Карлінська // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 53. Педагогічні науки. – С. 169-175. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VZhDU/2010_53/vip_53_33.pdf.
11. Кривоносова В. А. Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх учителів англійської мови з використанням інформаційних технологій [Електронний ресурс] / В. А. Кривоносова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка №1 (188), 2010. – С. 224-231. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlush/Ped/2010_1/31.pdf.
12. Марцева Л. А. Розвиток інформаційної компетентності студентів технічного коледжу в умовах інформатизації вищої освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Sitimn/2010_23/Rozvutok_inform_kompetentnosti_studentiv_texn_koledju.pdf.
13. Свіржевський М. П. Педагогічні проблеми формування інформаційної компетентності менеджера [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Sitimn/2010_23/Pedagogicni_problemu_formuvanna_inf_komp.pdf. Сисосва С. О. Педагогічні технології у неперервній педагогічній освіті : [монографія] / [С. О. Сисосва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик та ін.]; під ред. С. О. Сисосвої. – К. : ВПОР, 2001. – 502 с.
14. Спірін О. М. Методологічні аспекти різнорівневого формування знань і вмінь студентів / О. М. Спірін // Вісник Житомирського педагогічного університету. – 2003. – №11. – С. 126-129.
15. Старих О. Метод проектів на уроках інформатики – спосіб розвитку інформаційної компетентності учнів [Електронний ресурс] / О. Старих – Режим доступу : http://ite.ksu.ks.ua/webfm_send/152.
16. Ткачов А. Підготовка педагогів до формування інформаційної компетентності особистості [Електронний ресурс] / А. Ткачов // Вісник Львівського університету. Серія педагогіка. – Вип. 25. Ч. 4. – 2009. – С. 277-283. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vlnu/Ped/2009_25-4/37_Tkachov.pdf.
17. Чаграк Н. Розвиток іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців туристичної сфери в умовах застосування інформаційних технологій навчання [Електронний ресурс] / Н. Чаграк, Г. Гритчук. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/obrii/2009_2/Chahrak.doc.pdf.
18. Чобітько М. Г. Особистісно-орієнтована професійно-педагогічна підготовка студентів / М. Г. Чобітько // Педагогічний процес: теорія і практика. – К. : ЕКМО, 2004. – № 2. – С. 268-277.

Рецензенти: Мещанінов О. П., д.пед.н., професор;
Попова Т. С., к.пед. н., доцент.

© Лупиніс Т. Б., 2012

Дата надходження статті до редколегії 09.04.2012 р.

ЛУПИНІС Тетяна Богданівна – аспірантка кафедри соціальної роботи, психології та педагогіки Чорноморського державного університету ім. Петра Могили.

Коло наукових інтересів: проектна діяльність, організаційна культура університетської системи освіти, шляхи підвищення рівня інформаційної компетентності, інноваційні методи проведення навчання серед студентського осередку.